

Wiedewelt i stormvejr

Tekst og fotos: Bjørn Andersen

Wiedewelt i stormvejr

Lige før jeg kom til Frihedsstøtten, havde jeg været til bogudsalg i Politikens Hus, hvor en nydelig ældre herre kom til - med sin rygsæk - at lave klassikeren: *Mand vælter bogstabel*. Han så temmelig brødebetyngt ud.

Her langs SAS-hotellet, var det stormvejret, der fik en cykelserie til at placere sig med udsigt til Paul Gernes' bemaling af *Palads*.

Blandt initiativtagerne til *Frihedsstøtten* var kunstneren Nicolai Abildgaard, der også tegnede en række skitser. Blandt de medvirkende var den et dusin år ældre billedhugger Johannes Wiedewelt.

Wiedewelt tegnede også skitser til projektet og udformede én af figurerne: *Troskab* (der efter den sædvanlige skik var ledsaget af en hund).

Man kan læse om den historisk-politiske baggrund for Bondereformerne, om ophævelsen af Stavnsbåndet og om Frihedsstøttens mere specifikke historie i Karin Kryger's bog: »*Frihedsstøtten*« (København 1986).

Om Wiedewelt, se bl.a. i: [Holberg.nu](http://holberg.nu) : 6/2007 - »Jeppe alene på Bjerget«. December 2007.

Retfærdighedens genius er også udformet af Wiedewelt, men efter en skitse af Abildgaard, se bl.a. i Karin Kryger's bog, s. 69 ff.

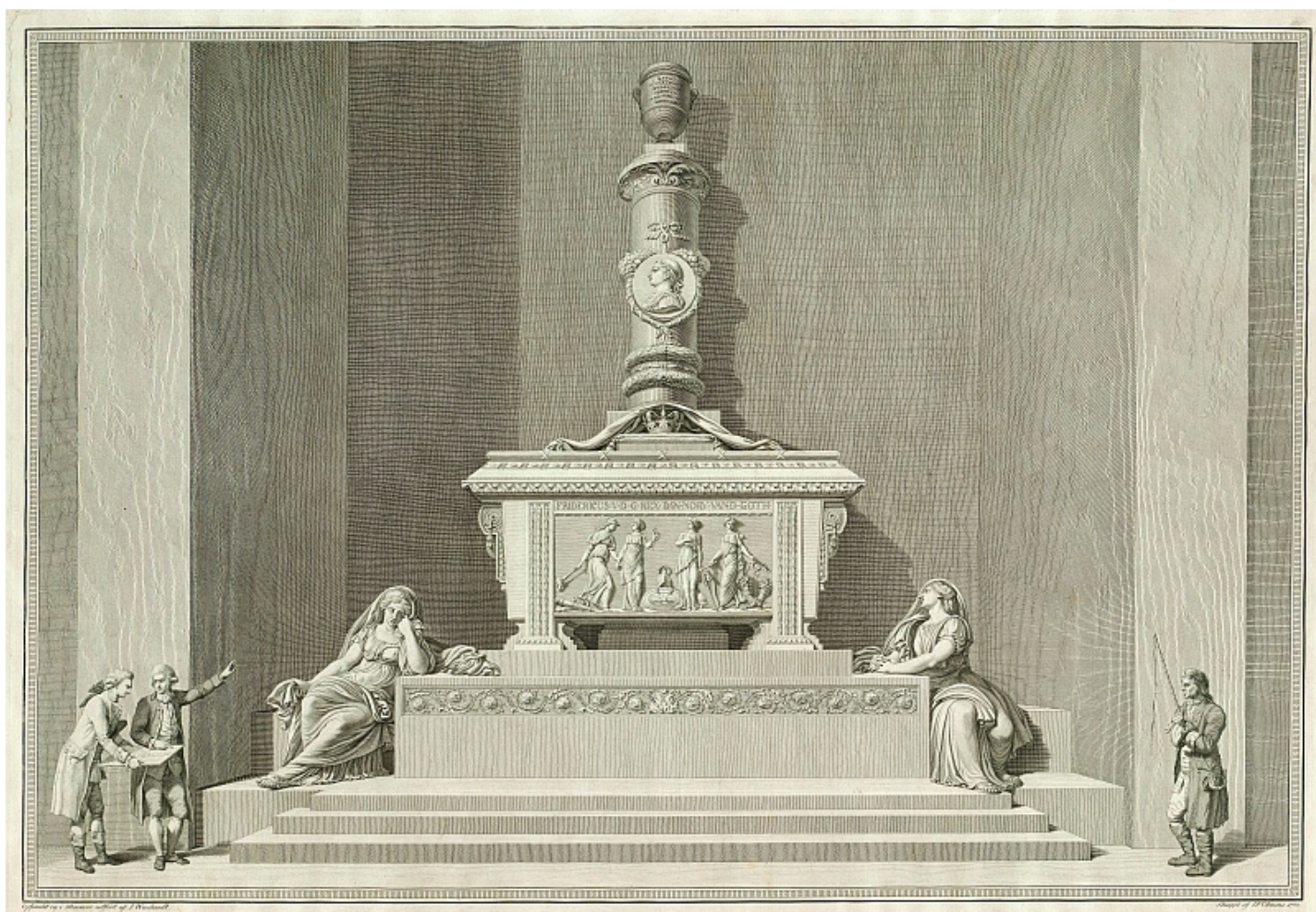
Wiedewelt har skabt talrige gravmæler og sarkofager. Nogle har været meget komplekse, andre relativt simple og enkle, men alle med udgangspunkt i en veldefineret æstetik, der på én eller anden måde har haft sit udspring i en særlig tydning af klassiken.

Ét af de mere enkle gravmæler er dét for Ludvig Holberg i Sorø Klosterkirke (1779-1780), ét af de mere komplekse, nærmest imponerende, er dét for Frederik 5' i Roskilde Domkirke:

Kvindefiguren tv i opstillingen, bemærk de tydelige nationale »signaler«; figuren forestiller Danmark, den modsatte Norge. Kongen selv var - anakronistisk - afbildet som laurbærkranset romersk triumfator. Wiedewelt's biograf F.J. Meier har (1877) dateret selve monumentet til 1769 (Meier, s. 269). Selve kapellet menes derimod først at være bygget af Harsdorff i perioden 1774-1778 (se fx Gyldendal's DVD-leksikon, encyclopædi-delen. Karin Kryger (*»Allegori og Borgerdyd«* (1985) angiver (s. 308) Wiedewelt's deltagelse til 1769-1775.

Kobberstikkeren I.F. Clemens afbildede i 1783 (at dømme efter hans signatur) Wiedewelt og arkitekten C.F. Harsdorff, der diskuterer mindesmærket og arrangementet i forhold til arbejdstegningen: *Bør dette ikke korrigeres?*, synes Harsdorff at spørge - til højre i billedet medtog Clemens d'herres noget skeptisk udseende kusk?

Stikket findes på Det Kongelige Bibliotek og kan findes i bibliotekets billeddatabase KB Rex under 'Frederik den Femtes Gravmæle'. Der skal bruges et specielt browser Plug-in, men dét vil man få vejledning om, hvis man ikke har det installeret.

Wiedewelt portrætterede undertiden sine konger på sælsom anakronistisk vis som klassikere, således Christian 7 både - i en buste - som romer (færdig i marmor 1772 og måske kopieret i bronceret gips) og - på en medaillon - som græker (medaillon havde en diameter på henved 1 alen, ca. 60 cm og var formentlig i marmor).

Den romerske buste gik til - som andre af Wiedewelt's ting - ved Christiansborgs brand i 1794, den græske medaillon blev sendt som gave til Dronning Caroline Mathilde's bror, Georg 3' - der gav den videre til universitetet i Oxford (formentlig i 1770).

Christian 7' havde under sin udlandsfærd (1768-1769) været i Oxford - og var blevet promoveret som æresdoktor både dér og i Cambridge.

Wiedewelt rejste i selskab med sin gode ven, arkitekten Jardin, til England og Frankrig - ret kort efter at Winckelmann var blevet myrdet i sommeren 1768. Se beretningen om Wiedewelt's og Jardin's Englandsbesøg, besøget i Oxford, visitten hos den engelske konge, mødet med skuespilleren Garrick og besøget hos den fængslede 'almuefører' John Wilkes i Fr. J. Meier's biografiske bog om Wiedewelt (1877, omkring s. 72 ff. og s. 86)

John Wilkes, tegnet af William Hogarth (1697-1764). F.J. Meier skriver (Wiedewelt-biografien, 1877, s. 78) at Wilkes' hæslige ansigtstræk er blevet uddødeliggjort i en uovertræffelig karikatur. *Well* - om tidens tegnere skriver han s. 75 f. at »disse ligne alle mere eller mindre Hogarth i den ubegrænsede Realisme; de male slet, men tegne godt, de savne det poetiske Syn, men have et stærkt udviklet realistisk Blik og betragte den skolerigtige Dannelse med Foragt«. - Hogarth, der fx malede og tegnede scener fra »The Beggar's Opera« og »A Rake's Progress« var noget af et modstykke til Wiedewelt. [Nogle af de nævnte Hogarth-ting kan nemt findes på internettet].

Hogarth har skrevet et kunstteoretisk værk: »*The Analysis of Beauty*« (1753), der irriterede nogle, men som nu - mange år efter - måske kan overvejes både i forhold til Holberg's komedier og teaterteori - og i relation til Wiedewelt's kunstteori og praksis? I Gyldendals DVD-leksikon (Encyclopædi-delen) hedder det fx: »Tiggeroperaen viser en figurrig teateropførelse, som danner en slags overgang til hans senere moralities, optrin fra det moderne liv, hvor — med Hogarths egne ord — "mit billede er min scene, og mænd og kvinder mine skuespillere, som ved hjælp af bestemte handlinger og bevægelser skal udføre en pantomime"«.

Man kan finde flere gode Hogarth-gengivelser på Wikipedia (Engelsk udgave), se: http://en.wikipedia.org/wiki/William_Hogarth
John Gay's tekst til »*The Beggar's Opera*« [University of Oregon].

Forpremieren

[Ole Thestrup's 'Jeppe'](#). Det Danske Teater spiller »*Jeppe på Bjerget*«. Januar 2007.

2007

1/2007 - [Holberg-Træf i Slagelse](#). Marts 2007.

2/2007 - »[Erasmus Montanus](#)« på »[Grønnegårds Teatret](#)«. Juni 2007.

3/2007 - [Egnsteatrene](#). Brian Mikkelsen's bekendtgørelse (som udkast og i færdig form) - kommentarer fra [Brygger Mikkelsen's Kalundborg](#). Juli 2007 og december 2007.

4/2007 - »[Filuren](#)« spiller »*Jean de France*« i Musikhuset Aarhus - og Kirsten Dahl »myrder« den i »[Århus Stiftstidende](#)«. Oktober 2007.

5/2007 - »[En klassiker reaktualiseret og rekontekstualiseret](#)«. Arrangement på Institut for Nordiske Studier og Sprogvidenskab, KUA, November 2007.

6/2007 - »[Jeppe alene på Bjerget](#)«. December 2007.

2008

7/2008 - »[Alle tiders Jeppe](#)« under udvikling. Marts 2008.

8/2008 - [Wiedewelt i stormvejr](#). Marts 2008.

9/2008 - [Hvor blev Holberg egentlig af, i Sorø?](#) Marts 2008.

10/2008 - [Det er i Jeppe's forvandlinger, fascinationen ligger - siger skuespilleren Niels Vandrefalk om sin »Alle tiders Jeppe«](#). April 2008.

11/2008 - [Holbergske masker på Tersløsegaard](#). Mona og Niels Damkjær udstiller i sommersæsonen 2008 (April 2008).

12/2008 - [Grønlænder-Jeppe og grønلænderne - og hvad skulle Hans Egede i Grønland?](#) (April-Juli 2008).

13/2008 - [Holberg om forskellige teatertering](#). Epistel 66, epistel 179, epistel 347 og flere andre, desuden 'Betænkning over Komedier' og 'Tordenbrevet' (Maj 2008).

14/2008 - [Holberg i Sorø Klosterkirke og Johannes Wiedewelt's mindesmærke for ham](#) (Juni 2008).

Du kan åbne linkene så de fremkommer i **denne ramme** - eller så de fremkommer i et **nyt vindue**; brug *højreklik* til at vælge.
